

РОЗДІЛ 1.

КОНЦЕПЦІЙНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНОЇ СТАТИСТИКИ

§ 1.1.

ДЕРЖАВНА РЕГІОНАЛЬНА СТАТИСТИКА В СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНОЇ СТАТИСТИКИ УКРАЇНИ ТА ЦІЛЬОВА ФУНКЦІЯ ЇЇ РОЗВИТКУ

Олександр Осауленко, Володимир Карпов, Ярослав Побурко

Наукова розробка напрямів розвитку регіональної статистики вимагає передусім визначення суті самого поняття «регіональна статистика», і його місця серед інших споріднених понять. Слід сказати, що це поняття в існуючій літературі України залишається практично нерозробленим. В Законі України «Про державну статистику», в Положенні про обласні, Київське та Севастопольське міське управління статистики, в Концепції побудови національної статистики це поняття повністю ототожнюється з статистикою адміністративно-територіальних одиниць. Разом з тим очевидно, що це поняття (регіональна статистика) має більш широке значення, так само, як і термін «регіон» має більш широке значення, ніж термін «адміністративно-територіальна одиниця».

На наш погляд, у системі національної статистики України терміном «регіон» слід ідентифікувати територію:

1) яка вивчається за певними ознаками (економічними, соціальними, політичними, екологічними, промисловими тощо) як частина більшої за розмірами території;

2) на якій здійснюється (може здійснюватися) статистичний облік подій, явищ і процесів;

3) для якої проводиться (може проводитися) планування її розвитку.

За таким же підходом слід, на наш погляд, визначити і місце регіональної статистики в системі національної статистики.

Крім національної та регіональної статистики є потреба введення в науковий обіг також терміну «загальноукраїнська статистика».

Таким чином, можна дати такі визначення щодо суті і місця регіональної статистики в системі національної статистики.

Національна статистика - це інформація про об'єкти, явища, процеси, кількість яких визначає соціально-економічний і інший стан країни.

Загальноукраїнська статистика - це частина національної статистики, що використовується для управління соціально-економічними і іншими процесами на державному рівні.

Регіональна статистика - це частина національної статистики, що використовується для управління соціально-економічними процесами на регіональному рівні.

Сучасна державна регіональна статистика в Україні, так само як загальноукраїнська статистика, має ряд недоліків. Важливо у зв'язку з цим визначити головну мету (цільову функцію) її розвитку, результати реалізації якої були б оціночними для всієї сукупності робіт та заходів. На нашу думку, такою цільовою функцією було і має бути створення системи державних регіональних статистичних публікацій, які б відповідали таким вимогам, як об'єктивність, повнота, своєчасність і тощо, на дотримання яких мають працювати усі засоби забезпечення державної регіональної статистики.

Основною ж відмінністю сучасних державних регіональних публікацій від тих, що продукувалися донедавна, має бути їхня конкурентоспроможність на інформаційному ринку, оскільки, на нашу думку, в Україні цілком можливим є розширення впливу відомчої державної статистики та альтернативної (недержавної)

регіональної статистики. Уже сьогодні зайняла вагоме місце на інформаційному ринку банківська статистика. В найближчому майбутньому розвинути будуть податкова статистика, статистика оцінки соціального і іншого стану регіону тощо. Якщо державна регіональна статистика не встигатиме за потребами в інформації, бурхливого розвитку може набути державна галузева статистика, що може бути (хоч і не дуже бажано) організована Міністерством агропромислового комплексу, Міністерством промислової політики і тощо.

§ 1.2. ГОЛОВНІ ВИМОГИ ДО СУЧАСНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ СТАТИСТИКИ

Микола Чумаченко, Лариса Кузьменко

Перебудова всіх форм суспільного життя супроводжується крупномасштабним реформуванням офіційної статистики, яка покликана стати складовим елементом демократичної держави і цивільного суспільства. Звідси істотне підвищення ролі офіційної статистики, що повинна регулярно відтворювати всі суспільно значущі масові явища і процеси. В цьому зв'язку з цим мають бути перетворені інформаційні потоки у статистиці та зазнати змін обсяги статистичної обробки інформації на рівні регіонів.

З метою розвитку методів і засобів збору, передачі, обробки, накопичування і видання статистичних даних, що формуються на рівні регіону, необхідна концепція розвитку регіональної статистики.

Концепція повинна дати основні рішення за наступним комплексом питань:

- призначення регіональної статистики на сучасному етапі розвитку України;

- основні вимоги до сучасної регіональної статистики в Україні;

- основні принципи і положення сучасної регіональної статистики в Україні.

Рішення цих питань повинно базуватися на таких вихідних матеріалах, як: сучасний стан і тенденції розвитку обліку і статистики в розвинених країнах, міжнародні стандарти, методологія; сучасні досягнення в інформатиці; сучасний економічний і соціальний стан держави - її проблеми і рішення; основи державної регіональної політики.

Основні вимоги до сучасної регіональної статистики слід сформулювати як забезпечення потреби в інформації для управління державою і відповідними регіонами з врахуванням сучасного соціально-економічного стану і прийнятої регіональної політики. Все в статистиці повинно відповідати існуючим міжнародним стандартам і сучасним інформаційним технологіям.

В системі регіональної статистики необхідно враховувати такі важливі обставини.

По-перше, процес регіоналізації, самоуправління і в певній мірі самофінансування вимагає уважного контролю і регулювання ряду макроекономічних пропорцій на регіональному рівні. Мова йде про такі співвідношення як грошові доходи населення і товарообіг, баланс будівельних потужностей і будівництва, яке ведеться, трудових ресурсів і зайнятості, спроможності транспортних ланок і вантажних потоків.

По-друге, мова йде про постійний порівняльний аналіз і оцінку ефективності функціонування регіонів. Справа в тому, що підвищується коефіцієнт соціальної напруги у відносинах між регіонами. Треба сформувати система інформації, яка дозволить об'єктивно показати, що державні бюджетні ресурси розподіляються справедливо, а саме, з врахуванням природних можливостей регіонів, ефективності праці їхнього населення і рівня його забезпеченості соціальною інфраструктурою. Це